

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 3 februari – 12:00 uur d.d. 4 februari

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 85-plussers die buiten in de rij wachten op een vaccin Patiënten en medewerkers in de gehandicaptenzorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen ANBO VGN NSWZ 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- AD meldt dat het kabinet voorbereidingen treft om de avondklok te verlengen als het OMT dat eind deze week adviseert. De krant meldt dat die kans groot is, nu de Britse mutant van het coronavirus veel sneller opkomt dan verwacht. Een ingewijde zegt dat de 'verontrustende' cijfers van het RIVM 'de knop heeft doen omgaan' bij een aantal bewindslieden.
- Beelden van lange rijen bij verschillende GGD-vaccinatie locaties in (regionale) media en op social media. Waarvoor verschillende oorzaken worden genoemd: Bij de Brabanthallen in Den Bosch zijn veel ouderen te vroeg voor hun afspraak. Rotterdam Airport kampte met een herhaaldelijk computerprobleem door een slechte 4G-verbinding. De oorzaak van rijen bij GGD Schiphol is onbekend. Bij de nieuwe vaccinatie locatie van de GGD in Doetinchem waren vanochtend geen naalden aanwezig om te prikken, waardoor vijftien senioren zijn weggestuurd.
- De lange wachtrijen leiden tot ophef op sociale media. Men noemt het 'ontluisterend' en 'te triest voor woorden'. Vooral het beeld dat ouderen in de kou moeten wachten, lijkt veel los te maken. Een tweet van NRC-journalist Petra de Koning, die de situatie bij GGD Schiphol zelf zag, wordt volop gedeeld: "...Het regende, er stonden ook mensen buiten. Allemaal 85-plussers, ze wachtten zeker 40 min. Eén vrouw ging onderuit, werd opgehaald door een ambulance" Bij de ANBO zouden verontrustende verhalen binnenkomen via de corona-advieslijn. Ouderen die ver moeten reizen voor de prik, zouden de foto's van lange rijen zien en denken 'laat dan maar zitten'. Volgens de ANBO is de GGD niet voorbereid op deze specifieke doelgroep met een gecompliceerde gezondheidssituatie. Een woordvoerder pleit voor tenten met terrasverwarmers, gastvrouwen en voor mobiele teams om ouderen op te halen of thuis te prikken.
- De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) waarschuwt dat het vaccineren van de mensen met een geestelijke beperking 'te langzaam' gaat. VGN wijst er ook op dat de zorgmedewerkers die hen begeleiden en behandelen nog steeds vooraan in de rij staan om gevaccineerd te worden, maar steeds moeten plaatsmaken voor andere groepen. De VGN zegt dat hen berichten bereiken van besmette medewerkers in de gehandicaptenzorg die doorwerken. Vooral door de opmars van de Britse mutant zou het ziekteverzuim bij veel instellingen snel oplopen.
- Ziekenhuizen en apothekers zien dat GGD's 15% van de coronavaccins verspillen en vinden dat dit afgelopen moet zijn. Zij zien dat de GGD's zes vaccins uit een flacon halen in plaats van zeven. Volgens de GGD zou dat voor hen verboden zijn en daarover is zij in gesprek met het RIVM en de inspectie. Overigens stelt de GGD dat overgebleven vaccins alsnog worden gebruikt. De ziekenhuizen en apothekers pleiten echter voor landelijke regie. Apothekersassistenten staan eventueel klaar om te helpen.
- De Nederlandse Stichting Water- & Zwemveiligheid (NSWZ) vraagt in een brandbrief aan het kabinet om toestemming voor zwemles voor kinderen tot acht jaar. Volgens de NSWZ is zwemles een vorm van onderwijs. Honderden zwemscholen vrezen dat het risico op jonge verdrinkingsdoden deze zomer toeneemt.

Karakterisering van de berichtgeving

- Beelden van lange rijen bij verschillende GGD-vaccinatie locaties in (regionale) media en op social media. De beelden leiden tot ophef op sociale media. Men noemt het 'ontluisterend' en 'te triest voor woorden'. Vooral het beeld dat ouderen in de kou moeten wachten, lijkt veel los te maken.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Identiteiten

- Dertien ME'ers die zijn ingezet tijdens de recente avondklok-rellen in Oost-Brabant zijn besmet geraakt met het coronavirus. Volgens de politie is niet met zekerheid vast te stellen hoe de politiemensen besmet zijn geraakt.

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- NRC en de Volkskrant** vragen zich af hoe een 'zeer besmettelijke' variant van het virus kan oprukken en het totaal aantal besmettingen toch kan dalen? Vervolgens wordt een poging gedaan de vraag te beantwoorden.
- De Volkskrant** vraagt zich af waarom het vaccinfabrikanten niet lukt om voldoende doses te produceren?
- Via de social media kanalen van VWS komen vragen en meningen binnen over testen en vaccineren. Laat kinderen een ademtest doen! Ook vragen over volgorde van testen. Over het vaccineren stellen mensen vragen over waarom er langere tijd nodig is tussen het eerste en het tweede vaccin? Hier is geen begrip voor.

- Via de social media kanalen van minister De Jonge enkele vragen over waarom er meer vaccins worden ingekocht dan er inwoners zijn? Mogelijk weer een rekenfout? Er worden grappen over gemaakt en de vraag komt ook steeds vaker terug, het leeft meer. Mensen begrijpen niet waarom we zoveel vaccins kopen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Het **Medisch Centrum Leeuwarden (MCL)** stelt een opnamestop in op zijn oncologische verpleegafdeling na een corona-uitbraak.
- De **NZA** meldt op basis van een wekelijkse analyse dat huisartsen vorige week meer verwijzingen hebben uitgeschreven naar ziekenhuizen en zelfstandig behandelcentra dan de week daarvoor (86% tegenover 77%). Het aantal operatiekamers is op dit moment met 35% afgeschaald, tegenover 40% vorige week. Van de ziekenhuizen zegt 70% alle zorg te kunnen geven die binnen zes weken moet plaatsvinden om gezondheidsschade te voorkomen. Tegenover 63% vorige week.
- De **Gezondheidsraad** herhaalt het advies aan het kabinet dat het mogelijk is om de tweede prik bij het coronavaccin van Pfizer en BioNTech tot zes weken na de eerste inenting toe te dienen. Ook dan is het vaccin nog werkzaam. Als er geen schaarste is, is het wel beter om de tweede prik na 3 weken te geven, zo luidt het advies.
- In een advies aan minister De Jonge schrijft de **Gezondheidsraad** dat instellingen en bedrijven volgens de wet in principe de vrijheid hebben om een vaccinatiebewijs te vragen bij de toegang tot voorzieningen. Het gaat om bijvoorbeeld zorginstellingen, scholen, horecabedrijven en organisatoren van evenementen. Volgens de Gezondheidsraad vraagt een dergelijke maatregel altijd om een afweging van belangen en mag het niet leiden tot verboden uitsluiting, discriminatie of schending van privacyregels. De overheid zou erop toe moeten zien dat private partijen zich daaraan houden.
- Het **EMA** kijkt rechtstreeks mee met de onderzoeken naar het Novavax-vaccin. Zo'n beoordeling heet een rolling review en maakt het mogelijk om sneller een oordeel klaar te hebben wanneer de makers het middel op de markt willen brengen.
- Britse wetenschappers gaan onderzoeken of het mogelijk is om personen verschillende coronavaccins toe te dienen. Daarmee moet het vaccinatieprogramma flexibeler worden gemaakt.
- Denemarken en Noorwegen zullen het vaccin niet toedienen aan 65-plussers. Eerder besloten Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Zweden al daartoe. Polen heeft de leeftijdsgrens op 60 gelegd, België en Italië geven het AstraZeneca-vaccin voorlopig alleen aan 55-minners.
- **Viroloog en OMT-lid Marion Koopmans (Erasmus MC)** stelt dat strenge maatregelen blijken te helpen bij het indammen van de Britse variant, ook al is deze besmettelijker. Dat op basis van een GGD-onderzoek in de gemeente Lansingerland naar de Britse variant. Het onderzoek bevestigt eerder Engels onderzoek
- **Kankerinstituut-voorzitter Thijs Merx** meldt in het **NRC** dat het laagste aantal kankergevallen is geconstateerd in 30 jaar door Corona. Dat meldt hij op Wereld Kankerdag. Het uitstel van ziekenhuisbezoek, het stopzetten van bevolkingsonderzoek en de afschalen van de zorg afgelopen voorjaar worden genoemd als oorzaak. Zij hopen op een sterke inhaalslag maar de capaciteit bij de borstkankerdiagnoses is nog niet op orde. Zij geven aan dat de screeningscapaciteit moet worden uitgebreid maar dit blijkt lastig door personeelstekort in de zorg. De daling is goed te verklaren, maar hij maakt zich wel zorgen over de andere zorgdomeinen omdat we daar niks over horen.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Beelden van lange rijen bij GGD-vaccinatie locaties in (regionale) media en op social media. De rijen lijken verschillende oorzaken te hebben. Bij de Brabanthallen in Den Bosch zijn veel ouderen te vroeg voor hun afspraak. Rotterdam Airport kampte met een herhaaldelijk computerprobleem door een slechte 4G-verbinding. De oorzaak van rijen bij GGD Schiphol is onbekend. Bij de nieuwe vaccinatie locatie van de GGD in Doetinchem waren vanochtend geen naalden aanwezig om te prikken, waardoor vijftien senioren zijn weggestuurd. Waarom de naalden ontbreken, is niet duidelijk. De naalden worden nu opgehaald. De ouderen kunnen later vandaag alsnog het vaccin krijgen. Aanwezige ouderen reageren nuchter.
- Ruim negen maanden na het ingaan van de eerste lockdown is het op kraamafdelingen in verschillende delen van het land drukker dan normaal. Het Ziekenhuis Rivierenland in Tiel spreekt zelfs van een 'geboortegolfje'. De afgelopen weken waren er zo'n 30 bevallingen per week, zes meer dan gemiddeld rond deze tijd van het jaar.
- De **Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)** zegt dat hen berichten bereiken van besmette medewerkers in de gehandicaptenzorg die doorwerken. Vooral door de opmars van de Britse mutant zou het ziekteverzuim bij veel instellingen snel oplopen.
- De Telegraaf focust op afname van het aantal mensen dat zich liet testen in de GGD-teststraten. **Viroloog Bert Niesters (UMC Groningen)** vindt het zorgelijk dat we desondanks een onverminderd hoog percentage positieve testen vinden. Niesters vraagt zich af wat de daling van de testbereidheid veroorzaakt. Komt dat door het datalek? Zijn ze testmoe? **Viroloog Ab Osterhaus** ziet ook in Duitsland een afname van het aantal afgenomen testen.
- 'Vaccinatie trein is eindelijk op stoom' kopt De Telegraaf. Dat baseert de krant op de laatste cijfers uit het Coronadashboard en de stijging van Nederland op de ranglijst van de EU. Volgens De Telegraaf hebben 'we' landen als Letland, Kroatië en Luxemburg ingehaald en is de vaccinatiegraad nu gelijk aan Frankrijk en Oostenrijk.

Welke geruchten worden genoemd?

- AD meldt dat het kabinet voorbereidingen treft om de avondklok te verlengen als het OMT dat eind deze week adviseert. De krant meldt dat die kans groot is, nu de Britse mutant van het coronavirus veel sneller opkomt dan verwacht. Een ingewijde zegt dat de 'verontrustende' cijfers van het RIVM 'de knop heeft doen omgaan' bij een aantal bewindslieden.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- **Zwemschool Henricus** geeft sinds afgelopen weekend zwemles op afstand. Kinderen moeten met een bak water achter de webcam gaan zitten en krijgen dan instructies. AD plaatst een foto van een van de leerlingen op de voorpagina.

Betekenisgeving*Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?*

- De **Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)** waarschuwt dat het vaccineren van de mensen met een geestelijke beperking 'te langzaam' gaat. De belangenorganisatie stelt dat nog geen kwart van hen is gevaccineerd. VGN wijst er ook op dat de zorgmedewerkers die hen begeleiden en behandelen nog steeds vooraan in de rij staan om gevaccineerd te worden, maar steeds moeten plaatsmaken voor andere groepen. Volgens de vereniging heeft dit grote gevolgen voor de continuïteit van de te leveren zorg.
- De **Nederlandse Stichting Water- & Zwemveiligheid (NSWZ)** vraagt in een brandbrief aan het kabinet om toestemming voor zwemles voor kinderen tot acht jaar. De brief is ondertekend door twintig landelijke brancheorganisaties. Volgens de organisatie is zwemles een vorm van onderwijs en is het belangrijk voor de zwemveiligheid richting de zomer om zo snel mogelijk weer te kunnen lessen. Honderden zwemscholen vrezen dat het risico op jonge verdrinkingsdoden deze zomer toeneemt omdat kinderen niet of onvoldoende hebben leren zwemmen.
- **FNV** vindt dat medewerkers van callcenters die GGD-taken op zich nemen, hetzelfde betaald moeten krijgen als medewerkers van de GGD. Vakbond FNV 'eist' dat daar verandering in komt, zo valt vandaag te lezen in Trouw.
- 52 maatschappelijke organisaties doen een schriftelijke oproep aan het kabinet om ervoor te zorgen dat farmaceuten hun kennis over de ontwikkeling van vaccins gaan delen met andere bedrijven in een bestaande pool van de WHO.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Het **AD** meldt dat Ziekenhuizen en apothekers vinden dat het afgelopen moet zijn met de verspilling van zo'n 15% van de coronavaccins. Door niets te verspillen kun je meer dan zes mensen vaccineren met één flacon, zeggen **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** en **coördinator ziekenhuizen Noortje Swart**. GGD's halen zes doses uit een flacon, ziekenhuizen benutten dat restje wel. GGD's melden dat deze werkwijze voor hen ten strengste verboden is en dat zeven nu is voorbehouden aan ziekenhuizen met de juiste kennis en ervaring. Ze gaan wel in gesprek met RIVM en Inspectie Gezondheidszorg. Volgens Swart staan apothekers en apothekersassistenten klaar om de GGD's te helpen om ook zuiniger met vaccins om te gaan. Ze willen naar een oplossing toewerken en daar apothekersassistenten of geneeskundestudenten voor opleiden. De hoogleraar farmacie en Kuipers willen dat er ook voor GGD's en instellingen een nieuwe richtlijn komt waardoor meer vaccins worden benut. Swart roept op dat daar meer landelijk regie op moet komen. "Volgens de GGD is dit al 'heel goed geregeld' en 'helpen GGD's de ziekenhuizen door ervoor te zorgen dat wat zij overhouden alsnog wordt gezet'.
- De **Telegraaf** meldt in een reportage van het Erasmus MC en Antonie van Leeuwenhoek dat de uitgestelde zorg ziekenhuizen zorgen baart. Het aantal diagnoses is afgenomen. En mensen komen bijvoorbeeld met grotere tumoren dan artsen gewend zijn. Er wordt opgeroepen bij klachten niet te wachten maar gewoon te komen de huisarts kan dan de afweging maken om wel of niet door te sturen. Mensen willen nu soms niet de zorg belasten en blijven daardoor weg, maar het is belangrijk voor zorgverleners om mensen met klachten in beeld te hebben.
- De **PO-Raad** is tevreden met de woensdag aangekondigde sneltesten voor leerkrachten. De organisatie noemt de tijd tot die overal in het land kunnen worden toegepast wel een punt van zorg. De PO-raad is ook tevreden met de mogelijkheden voor de volgende week te openen basisscholen om het indelen in groepjes en koppels aan te passen aan de mogelijkheden van de school.

Ophief lange wachtrijen GGD-vaccinatie locaties

- Op social media reageert men kritisch op de lange wachtrijen. Men noemt het 'ontluisterend' en 'te triest voor woorden'. Vooral het beeld dat ouderen in de kou moeten wachten, lijkt veel los te maken. Een tweet van NRC-journalist Petra de Koning wordt volop gedeeld: "Aan het eind van de middag: met twee hoogbejaarden naar de vaccinatiestraat #GGD Schiphol. Het regende, er stonden ook mensen buiten. Allemaal 85-plussers, ze wachtten zeker 40 min. Eén vrouw ging onderuit, werd opgehaald door een ambulance"
- **ANBO-woordvoerder Ewald van Kouwen** zegt dat er bij de ANBO verontrustende verhalen binnenkomen via hun corona-advieslijn. Ouderen die ver moeten reizen voor de prik, zien de foto's van lange rijen en denken 'laat dan maar zitten'. De GGD is volgens hem niet voorbereid op deze specifieke doelgroep met een gecompliceerde gezondheidssituatie. Van Kouwen pleit voor tenten met terrasverwarmers, gastvrouwen en voor mobiele teams om ouderen op te halen of huis te prikken.

Hoe wordt naar de overheid(smaatregelen) gekeken?

- In het hoofdredactioneel commentaar schrijft De Telegraaf dat het 'gemor' over het coronabeleid groeit. De krant noemt het 'cruciaal' dat er nu meer oog is voor het openhouden van de reguliere zorg. "Het heeft geen enkele zin

verlammende maatregelen te treffen om de coronazorg beheersbaar te houden als de gezondheidswinst die daarmee wordt geboekt, elders verloren gaat.”

- In analyses van het debat over het datalek bij de GGD, concluderen media dat minister De Jonge een andere toon aansloeg dan een week eerder. Hij ging door het stof en erkende gemaakte fouten. In talkshows Op1 en Jinek wordt teruggeblikt op het debat door onder meer RTL-techjournalist Daniel Verlaan. Hij kan de toon die minister De Jonge gisteren aansloeg waarderen en is blij dat het probleem erkent wordt.
- Ook vandaag nog analyseren media de persconferentie van afgelopen dinsdag, het gaat dan met name over de communicatie. Zoals NRC gisteren ook al uitlichtte, ziet AD dat de premier deze keer geen hoopvolle woorden sprak en het bijvoorbeeld niet had over ‘licht aan het einde van de tunnel’. Volgens de krant stond er een premier die die aan het ‘wikken en wegen’ was. In het **hoofdreactioneel commentaar van NRC** (‘De houvast van de routekaart bleek schijn’) schrijft de krant dat wie perspectief zocht, ‘bedrogen uitkwam’ tijdens de persconferentie afgelopen dinsdag. De krant ziet hoe Rutte en De Jonge zich empathisch toonden en behoedzaam willen zijn. Daarbij pleit de krant voor een eerlijk verhaal om te zorgen dat mensen gemotiveerd blijven om zich aan de regels te houden, bijvoorbeeld door middel van het formuleren van ‘kleine tussendoelen’. **Communicatiedeskundige Paul Stamsnijder** zag de premier worstelen, zo vertelt hij AD. Stamsnijder ziet het als een nieuwe fase. Eerst waren er de dit-is-nu-even-nodig-persconferenties. Nu die van onzekerheid met vele variabelen. Volgens de communicatiedeskundige is er nu ‘gewoon geen duidelijk verhaal te vertellen’. **Communicatiedeskundige Lars Duursma** zag ‘dilemmaloga’. Volgens hem ziet het kabinet ‘terecht’ geen andere stijl op dit moment. Het werkt zolang je eerlijk bent, denkt Duursma. Daarmee ontstaat wel het probleem dat communicatiedoelstellingen botsen, zo ziet Duursma (zoals het brengen van nare besluiten tegenover het bieden van perspectief).
- **Oud-inspecteur generaal gezondheidszorg Herre Kingma, oud -DG Volksgezondheid Hans de Goeij, oud-militair en adviseur crisisbeheersing Gert Jan Ludden en Ira Helsloot (Radboud universiteit)** stellen in NRC dat de vaccinatiecampagne meer een logistieke operatie is. Geef Defensie daar de leiding in, zeggen zij. VWS is meer een beleidsministerie dan een uitvoeringsdepartement. De lead moet daarbij niet liggen bij RIVM en GGD, zij zijn na een jaar te kwetsbaar. Zij zijn ook kritisch op het wekelijks wijzigen van de vaccinatiestrategie omdat dit in de uitvoering niet werkbaar is. De deskundigen zijn verdeeld over het aanstellen van een extra minister naast De Jonge. Het zou juist belemmerend werken maar anderen noemen het juist een voorwaarde dat hij een stap terug moet doen zodat hij zich alleen focust op het vaccin zelf en niet op de uitvoeringsstrategie.
- Follow the Money **reconstrueert** de verdeling van de zorgbonus, die ‘erg willekeurig’ zou zijn. VWS zou de zorginstellingen met een groot probleem hebben opgezadeld; “De richtlijn bevat, afgezien van de inkomensels, open normen die door de zorginstellingen moeten worden ingekleurd.”

Opiniepeilingen

- Uit representatief onderzoek van het Hart van Nederland-panel onder 2400 respondenten blijkt dat bijna 45% van de Nederlanders zou zich laten inenten met het Russische Sputnik V-vaccin. Het vertrouwen in dit vaccin is daarmee een stuk lager dan het aantal mensen dat in principe openstaat voor een prik (66%). 41% van de mensen aan het Sputnikvaccin sowieso niet te nemen.
- Uit Telegraaf’s ‘Stemming van de dag’ blijkt dat de meeste stellingdeelnemers achter het besluit staan om middelbare scholen voorlopig dicht te houden. De huidige cijfers laten opening nog niet toe, vindt men. Hoewel veel respondenten aangeven de toename van depressie, eetstoornissen en leerachterstanden bij jongeren zorgelijk te vinden denkt de meerderheid dat deze generatie er wel weer bovenop komt. De meesten zien het omgaan met deze crisis als een ‘wijze levensles’ voor de toch al verwende jeugd. Meer aandacht voor het welzijn van jongeren is niet nodig, meent 60%. Gezien de huidige besmettingsaantallen is verlenging van de lockdown onvermijdelijk, stelt een evengrote groep. Daar hebben niet alleen jongeren last van. Ongeveer een derde maakt zich wel zorgen om de toekomst van middelbare scholieren en studenten en vindt dat de crisis deze groep onevenredig hard raakt. Het coronabeleid wordt door voorstemmers dan ook omschreven als ‘een eenzijdig beleid wat er op is gericht de ‘kwetsbaren’ uit de samenleving te beschermen met als gevolg dat er nu een jonge groep kwetsbaren is die gevangenzitten in isolement en eenzaamheid’. Er wordt te veel vanuit de situatie van kwetsbaren en zorgcapaciteit geredeneerd bij het bepalen van het coronabeleid, vinden deze stemmers. Dezelfde groep stemmers denkt dan ook dat de langdurige lockdown wel degelijk negatieve gevolgen heeft voor het latere leven van jongeren. Menig stemmer maakt zich met name zorgen over de financiële toekomst van de jeugd. Hoewel niet alle stemmers even begaan zijn met het lot van de jongeren vindt bijna driekwart wel dat het kabinet hen een handje zou kunnen helpen door bijvoorbeeld soepeler om te gaan met studievertraging en studieschuld en door te zorgen voor genoeg werk voor jongvolwassenen. Volgens anderen is er meer nodig.